

Lista: Regelkrånglet som bromsar klimatomställningen

tn 210716. Energifrågor, skatter och offentlig upphandling. Det är några områden måste förbättras om Sverige ska nå sina ambitiösa hållbarhetsmål, enligt en rapport från Stockholms Handelskammare. "Det här är ingen annans ansvar än politikens", säger handelskammarens näringspolitiska expert Lisa Lindqvist.

Regeringens mål är att Sverige ska uppnå noll nettoutsläpp av växthusgaser 2045. Det kräver stort deltagande och engagemang från näringslivet. Men då krävs det också att företagen får rätt förutsättningar att göra det – och här återstår ett stort arbete hos politikerna. Det visar en färsk rapport från Stockholms Handelskammare.

"Även med stort fokus inom politiken på grön omställning finns det hyfsat många områden där det inte slår igenom fullt ut. Det tycker vi är ganska anmärkningsvärt", säger Lisa Lindqvist, näringspolitisk expert på Stockholms Handelskammare.

Svar från eett femtiotal företag med tillsammans 160.000 anställda visar att fem stora hinder försvårar en grön klimatomställning. Dessa är brister i elnätet, snedvridna skatteincitament, regelkrångel inom transport och mobilitet, stadsutveckling, avfall och återvinning samt kortsiktighet inom offentliga upphandlingar.

Av dessa utmärker sig två övergripande hinder som - om de togs itu med - skulle få stora effekter för omställningsarbetet, menar Lisa Lindqvist.

Det första är utbyggnaden av elnätet. När världen successivt fasar ut fossil energi och för elektrifiering, står många svenska företag handlingsförlamade eftersom de gång på gång nekas ett ökat effektuttag från elnätet. Det försenar omställningen och skapar osäkerhet, vilket i sig minskar investeringsviljan i omställningen.

–Möjligheten att i stor skala elektrifiera samhället i transportsektorn och industrin är fullständigt grundläggande för att vi ska få till en grön omställning överhuvudtaget. I Stockholm men även i andra delar av landet ser vi tecken som kraftigt ifrågasätter om vi kommer att nå hållbarhetsmålet i tid, säger Lisa Lindqvist.

Ett annat avgörande område är möjligheten att använda den offentliga upphandlingen som ett verktyg för grön omställning. Varje år upphandlas det för nästan 782 miljarder kronor, vilket är en femtedel av hela landets samlade BNP. Enligt Lisa Lindqvist finns här en enorm potential för hållbarhetsarbetet.

–Det här handlar om en lagstiftning som redan finns på plats men som inte nyttjas till sin fulla potential. Det finns möjligheter att inom upphandlingslagstiftningen ställa hårda miljökrav. Det handlar om upphandlarens kompetens och ambition, säger Lisa Lindqvist.

Louise Wall, hållbarhetspecialist på NCC Building Sverige, är en av de många företagarepresentanter som framträder i rapporten. I en fallbeskrivning i rapporten efterfrågar hon en offentlig upphandling som ställer tydliga krav i hållbarhetsfrågor.

”Det är redan idag möjligt att ställa krav på klimatreducerande åtgärder under byggande och i drift enligt lagen om offentlig upphandling. Lagen ger möjlighet till såväl långa ramavtal som upphandling på kvalitet och hållbarhet men ofta används en kortsiktig viktning mot pris i upphandlingar. Det förhindrar innovation, nära samarbete och långsiktiga helhetslösningar”, säger Louise Wall i en kommentar.

Ellen Hausel Heldahl, jurist och expert på offentlig upphandling på Svenskt Näringsliv, välkomnar vad hon kallar en mer innovationsvänlig offentlig upphandling.

”Det borde vara självklart att offentlig sektor ska kunna köpa innovativa produkter som medför ett mervärde vare sig de är etablerade eller oetablerade på marknaden. Det gäller både de produkter som utvecklas av enskilda företag eller de lösningar som utvecklas av näringslivet i samverkan med offentlig sektor”, säger hon och fortsätter:

”Om näringslivet lägger flera miljarder kronor forskning och utveckling varje år så måste någon köpa det också. Annars kommer företaget inte att kunna bedriva innovationer och det är drivkraften för att ekonomin ska kunna växa och att Sverige ska vara en konkurrenskraftig global marknad.”

Ett annat område som måste adresseras är ökad cirkularitet inom avfallssektorn. Sverige har sedan 1994 ett världsunikt producentansvarssystem där näringslivet på slagit sina påsar ihop och byggt upp en sofistikerad återvinningsindustri som inkluderar allt från återvinningsbara produkter till källsortering.

Ett modernt exempel på detta är textilföretagens utveckling av cirkulära flöden av textilier som har bidragit till att kläder kan återanvändas eller materialåtervinnas. Problemet är att den här typen av hållbarhetslösningar saknar laglig grund i dagens avfallslagstiftning.

Enligt gällande lag klassas kläder som avfall och inte som en resurs. Det leder till att över 7,5 kilo textilier per person och år hamnar i restavfallet och skickas direkt till förbränning.

”Vi måste verkligen se till att få ökad cirkularitet av olika sorters material. Där finns det stor potential och där behövs det lagstiftningsarbete som ger företagen förutsättningar att bygga affärsmodeller kring. Det är en åtgärd som skulle ge ett brett genomslag och stora effekter för omställningen”, säger Lisa Lindqvist.

Andra hinder som behöver undanröjas är dagens ojämlika beskattning mellan olika former av kollektiva fordon försvagar incitamenten till en grön omställning. I

rapporten lyfts bland annat problemet i sjöfarten där fossildrivna fartyg som används för passagerartrafik undantas från koldioxid- och energiskatt medan klimatsmarta fartyg beläggs med höga avgifter.

Den här typen av selektiva skatteåtgärder riskerar att orsaka snedvridningar, ineffektiv resursallokering och gränsdragningsproblem, förklarar Johan Fall, Skatteexpert på Svenskt Näringsliv

– Skattesystemet behöver utformas så generellt som möjligt. Förslag som går ut på olika typer av särlösningar behöver därför undvikas då de även orsakar bristande transparens och försvårar möjligheterna till prioriteringar mellan politikområden såväl inom miljöfrågorna som gentemot andra angelägna politikområden såsom arbetsmarknad, integration och internationell handel, säger Johan Fall.

Det femte och sista hindret att undanröjas återfinns inom bygg- och fastighetsbranschen, som i dag står för cirka 21 procent av koldioxidutsläppen i Sverige. Precis som i transportsektorn finns det potential för en grön omställning. Men utvecklingen bromsas bland annat att kommunens särkrav inom byggstandarder som håller tillbaka storskaliga och innovativa lösningar i hela landet.

Andra utmaningar inom sektorn är avsaknaden av uppföljning och mätning av miljö- och klimatkrav och en dialog mellan branschen och kommuner, myndigheter att skapa bättre förutsättningar för att bygga cirkulärt, genom att i högre grad återanvända massor och material.

Det finns också stor potential att renovera och energieffektivisera miljonprogrammets bostäder. Men detta hindras av alldeles för utdragna handläggningsprocesser vilket skapar rättsosäkerhet, fördyringar och försvårar för fastighetsägarnas hållbarhetsarbete.

Det ligger politikernas händer att uppmärksamma dessa fem hinder och utmaningar som näringslivet står inför, menar Lisa Lindqvist på Stockholms Handelskammare.

–Det här är ingen annans ansvar är politikens. Även näringslivet har ett ansvar att påtala de problem som uppstår som hindrar dem från att löpa linan ut. Därför är det viktigt att få till en närmare och ökad dialog mellan politiken och näringslivet för att identifiera och adressera de hinder som i dag bromsar företagens gröna omställning frågor, säger hon och avslutar:

–Omställningen är ett otroligt brett samhällsprojekt och den här rapporten visar på hur viktigt det är att politiker anstränger sig för att hållbarhetsutvecklingen ska få genomslag över hela lagstiftningskedjan. Annars kommer vi inte att förverkliga omställningen rakt igenom.

[Pressmeddelande: Regelverk bromsar den gröna omställningen](#)

Rapport: Hinder hotar hållbar huvudstad

Lista: Fem hinder som hindrar en grön omställning

1. Energi – Bristande kapacitet i elnätet, långa handläggningstider för tillstånd och svag lokal elproduktion utgör stora hinder när samhället elektrifieras.
2. Transporter och mobilitet – Ojämlig beskattning på olika transportmedel försvagar incitamenten till en grön omställning. Regelverk hämmar också tre starka trender, mobilitetstjänster, elektrifiering och e-handel.
3. Stadsutveckling – Kommunens särkrav inom byggstandarder, avsaknaden av uppföljning och mätning av miljö- och klimatkrav och bristande dialog mellan branschen och kommuner. Det utgör en broms för fastighetsägarnas hållbarhetsarbete.
4. Avfall och återvinning – Fyrkantiga regelverk i avfallshanteringen och återvinningsindustrin samt förbud och rättsprocesser mot hållbarhetstjänster håller tillbaka omställningen.
5. Upphandlingens fulla potential utnyttjas inte – Bristande hänsyn till mjuka värden inom upphandling, som hållbarhet, kompetens, erfarenhet riskerar att risk valda lösningar hinner bli föråldrade vilket försvårar utvecklingen mot en hållbar och klimatsmart stad.

Källa: Svenska Handelskammaren